

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบเปรียบเทียบ (comparative descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร ประชากรเป็นหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการทั้งหมด โดยมีหัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 23 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา) ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์จำนวน 23 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และพยาบาลประจำการที่เป็นพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิค ปฏิบัติงานอยู่ในบังคับบัญชาของหัวหน้าหอผู้ป่วยคนปัจจุบันไม่น้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 161 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์จำนวน 158 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.14

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ชุด คือ ชุดแรกสำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วยและชุดที่ 2 สำหรับพยาบาลประจำการ แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล และส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของหัวหน้าหอผู้ป่วย 9 บทบาท เป็นข้อคำถามปลายปิด จำนวนทั้งสิ้น 58 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด มีข้อคำถามเหมือนกันแต่เปลี่ยนคำสรรพนามสำหรับผู้ตอบ คำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปหาความตรงของเนื้อหาและค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบ และนำมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้ค่าความตรงและดัชนีความตรงของเนื้อหา เท่ากับ 0.98 และ 0.97 ตามลำดับ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมด ไปทดลองใช้กับหัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 5 คน และพยาบาลประจำการจำนวน 5 คน ในโรงพยาบาลสามง่ามและโรงพยาบาลวชิรบำรุง จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชนเช่นเดียวกัน หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยการทดสอบซ้ำ นำคะแนนที่วัดได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วยเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับพยาบาลประจำการเท่ากับ 0.70

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าพิสัย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ วิเคราะห์โดยรวมและรายด้านด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนรายข้อวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย มีคะแนนเฉลี่ยรับรู้ โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\mu = 3.63, \sigma = 0.59$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรับรู้การปฏิบัติบทบาทผู้ให้คำปรึกษา บทบาทผู้พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย บทบาทผู้บริหารจัดการ บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้ให้การดูแลผู้ป่วย บทบาทผู้นำ และบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับสูง ($\mu = 4.05, 4.04, 3.91, 3.91, 3.81, 3.79$ และ 3.54 ส่วน $\sigma = 0.15, 0.27, 0.27, 0.17, 0.45, 0.14$ และ 0.09 ตามลำดับ) สำหรับบทบาทผู้ให้ความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.49, \sigma = 0.31$) และบทบาทผู้วิจัย อยู่ในระดับต่ำ ($\mu = 2.16, \sigma = 0.43$)
2. การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ มีคะแนนเฉลี่ยรับรู้ โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\mu = 3.62, \sigma = 0.35$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรับรู้การปฏิบัติบทบาทผู้พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย บทบาทผู้บริหารจัดการ บทบาทผู้นำ บทบาทผู้ให้คำปรึกษา บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้ให้การดูแลผู้ป่วย และบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับสูง ($\mu = 3.89, 3.87, 3.86, 3.78, 3.74, 3.70$ และ 3.53 ส่วน $\sigma = 0.23, 0.20, 0.12, 0.04, 0.13, 0.34$ และ 0.09 ตามลำดับ) และมีคะแนนเฉลี่ยรับรู้การปฏิบัติบทบาทผู้วิจัยและบทบาทผู้ให้ความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.78, 3.46$ ส่วน $\sigma = 0.15, 0.12$ ตามลำดับ)
3. เปรียบเทียบการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของพยาบาลประจำการเล็กน้อยหรือใกล้เคียงกันมาก คือ คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยโดยรวม อยู่ในระดับสูง ($\mu = 3.63, \sigma = 0.59$) และคะแนนเฉลี่ยรับรู้การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการโดยรวม อยู่ในระดับสูงเช่นกัน ($\mu = 3.62, \sigma = 0.35$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าการรับรู้ของพยาบาลประจำการ คือ บทบาทผู้ให้

การดูแลผู้ป่วย บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ให้คำปรึกษา บทบาทผู้บริหารจัดการ และบทบาทผู้ให้ความรู้ ยกเว้น บทบาทผู้นำและ บทบาทผู้วิจัย ที่พยาบาลประจำการมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าหัวหน้าหอผู้ป่วย ดังนั้นหัวหน้าหอผู้ป่วยควรได้มีการปรับปรุงบทบาท 7 บทบาทที่พยาบาลประจำการมีการรับรู้ต่ำกว่า ได้แก่ ได้แก่ บทบาทผู้ให้การดูแลผู้ป่วย บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ให้คำปรึกษา บทบาทผู้บริหารจัดการ และบทบาทผู้ให้ความรู้ และมีการพัฒนาบทบาทที่หัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการรับรู้สอดคล้องกันแต่อยู่ในระดับปานกลางหรือระดับต่ำ ได้แก่ บทบาทผู้วิจัย และบทบาทผู้ให้ความรู้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. นำข้อมูลการปฏิบัติบทบาทด้านที่หัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการรับรู้แตกต่างกัน หรือพยาบาลประจำการมีการรับรู้ต่ำกว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยมาปรับปรุงและพัฒนาบทบาทเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติบทบาทให้เหมาะสม ให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่งที่ครองอยู่ หาวิธีปฏิบัติบทบาทให้พยาบาลประจำการได้มีส่วนร่วมและรับรู้ในทุกๆด้าน มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ สื่อสารให้เห็นผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยออกอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

- 1.1 ข้อมูลการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยที่พยาบาลประจำการรับรู้ต่ำกว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ บทบาทผู้ให้การดูแลผู้ป่วย บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ให้คำปรึกษา บทบาทผู้บริหารจัดการ และบทบาทผู้ให้ความรู้

- 1.2 ข้อมูลที่หัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการมีการรับรู้การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยในรายด้านที่สอดคล้องกันแต่อยู่ในระดับปานกลางและต่ำ ได้แก่ บทบาทผู้ให้ความรู้ และ บทบาทผู้วิจัย ซึ่งสามารถอธิบายความจำเป็นในการพัฒนาได้ ดังนี้

บทบาทผู้ให้ความรู้ หัวหน้าหอผู้ป่วยควรปรับปรุงให้แสดงบทบาทให้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากการจัดบริการสุขภาพ หรือการดูแลผู้ป่วยในระดับโรงพยาบาลชุมชน ได้เน้นการสอนผู้ป่วยและครอบครัวให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาวะสุขภาพและการปฏิบัติตนขณะเจ็บป่วย รวมทั้งการป้องกัน ฟื้นฟูสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพให้สามารถดูแลตนเองได้ หัวหน้าหอผู้ป่วยนอกจากจำเป็นต้องสอนผู้ป่วยและครอบครัวแล้ว ยังต้องมีบทบาทเป็นผู้สอน

บุคลากรในหน่วยงานและนักศึกษาพยาบาลที่มาฝึกปฏิบัติงานด้วย ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะที่พร้อมในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดบริการดังกล่าว

ส่วนบทบาทผู้วิจัย หัวหน้าหอผู้ป่วยควรปรับปรุงให้แสดงบทบาทให้ชัดเจนขึ้น เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามหัวหน้าหอผู้ป่วยควรได้ปฏิบัติบทบาทเป็นผู้ทำวิจัยทางการแพทย์หรือมีส่วนร่วมในการทำวิจัยให้มากขึ้น รวมทั้งนำผลงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพยาบาล ผู้บริหารการพยาบาลควรสนับสนุน หรือจัดตั้งกลุ่มวิจัยในโรงพยาบาล ปรับปรุงห้องสมุด เสริมแหล่งความรู้ทางวิชาการ เอกสาร ตำรา คอมพิวเตอร์ ให้เพียงพอ จัดอบรมการทำวิจัยในโรงพยาบาล เป็นการเปิดโอกาสให้หัวหน้าหอผู้ป่วยหรือพยาบาลประจำการ ได้มีโอกาสทำผลงานวิจัยมาปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.3 นำข้อมูลรายชื่อในแต่ละด้านที่หัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการรับรู้ในระดับปานกลางหรือต่ำ มาปรับปรุงเช่นเดียวกัน

2. ผู้บริหารการพยาบาล ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้หัวหน้าหอผู้ป่วยแสดงพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยให้ครอบคลุม ครบถ้วนและเหมาะสม โดยจัดให้มีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยการวางแผนศึกษา อบรม อาจส่งเสริมให้มีศึกษาต่อด้านบริหารการพยาบาล หรือการศึกษาอบรมในหลักสูตรระยะสั้น การจัดเตรียมคู่มือ หนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ฝึกทักษะที่จำเป็นในแต่ละบทบาท

3. ผู้บริหารการพยาบาล ควรจัดให้มีการประชุมในกลุ่มหัวหน้าหอผู้ป่วย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษางาน ทบทวนการปฏิบัติบทบาทในแต่ละด้าน นำปัญหาการปฏิบัติบทบาทมาวิเคราะห์และหาทางแก้ไขร่วมกันเป็นระยะๆ อาจขอรับคำปรึกษาจากผู้บริหารการพยาบาลในระดับที่สูงขึ้นและมีประสบการณ์ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล การจัดประชุมอาจจัดภายในโรงพยาบาลหรืออาจเปิดเวทีให้มีการประชุมระดับจังหวัด

4. หัวหน้าหอผู้ป่วยควรตระหนักถึงการพัฒนารูปแบบบทบาทของตนเองให้มีประสิทธิภาพ โดยการหมั่นศึกษา หาความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ให้ทันและสอดคล้องกับการบริการพยาบาลในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล ในโรงพยาบาลชุมชน

2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลชุมชน
จังหวัดกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University